

УДК 656.01

Каплуновська А.М.¹, Зайко Ю.С.²

¹ старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. Т-812 сп НУ «Запорізька політехніка»

ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ТРАНСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НИХ

Правопорушення – це протиправне суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність) особи, що спричиняє юридичну відповідальність. [1]

Юридична відповідальність – це різновид соціальної відповідальності, який закріплений у законодавстві і забезпечуваний державою юридичний обов'язок правопорушника пізнати примусового позбавлення певних цінностей, що йому належать. Її мета – захист справедливості і носить компенсаційний характер.

Юридична відповідальність за порушення транспортних зобов'язань, полягає в застосуванні до правопорушника (боржника) в інтересах кредитора встановлених законом або договором санкцій майнового характеру: відшкодування збитків, виплати неустойки (штрафу, пені). Перша застосовується у всіх випадках порушення зобов'язання при відсутності інших вказівок у законі, друга – лише тоді, коли вона встановлена для конкретного зобов'язання у нормативному порядку чи договором. [2]

А якщо учасники перевезення порушують обов'язки та та буксують їх, то це є підставою для пред'явлення уповноваженою особою претензій і позовів до правопорушника. Претензії можуть пред'являтися протягом шести місяців, а претензії щодо сплати штрафів і премій – протягом сорока п'яти днів. Перевізник зобов'язаний розглянути заявлену претензію і повідомити заявника про задоволення чи відхилення її протягом трьох місяців, а щодо претензії з перевезення у прямому змішаному сполученні – протягом шести місяців. Претензії щодо сплати штрафу або премії мають бути розглянуті протягом сорока п'яти днів. Якщо претензію відхилено або відповідь на неї не одержано в строк, заявник має право звернутися до суду протягом шести місяців із дня одержання відповіді або закінчення строку, встановленого для відповіді. [3]

Обставини, що можуть зумовити матеріальну відповідальність перевізників, відправників, одержувачів вантажів і пасажирів та бути підставою для пред'явлення претензії і позову, засвідчуються комерційними актами (обов'язкові реквізити: назва документа; номер, дата і місце складання; швидкість перевезення вантажів; номер і дата накладної; назви пунктів відправлення і призначення; назви відправника і одержувача; відомості про засоби транспорту та відповідні відмітки в накладній; результати перевірки вантажу; опис ушкодження і стан вантажу із позначенням нестач або надлишків; висновки експертизи; додаткові відомості та відмітки; підписи осіб, що склали комерційні акт) та актами загальної форми (обов'язкові реквізити: назва документа; дата складання акта; повні найменування виконавця і замовника, їх банківські реквізити; перелік робіт/послуг, їх вартість; одиниці виміру; посади осіб, які відповідають за виконання господарської операції та правильність її оформлення; період, у якому надавалися послуги; особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у проведенні господарської операції).

Комерційний акт складається для засвідчення нестачі, псування чи пошкодження вантажу або багажу, виявлення вантажів без супровідних документів і документів без вантажу, повернення перевізникові вкраденого вантажу (багажу), непередання вантажу залізницею на під'їзну колію протягом 24 годин після оформлення в товарній конторі видачі вантажу за

документами. Акти загальної форми складаються для засвідчення інших порушень договору перевезення.

Транспортні організації несуть майнову відповідальність за збереження прийнятого до перевезення вантажу з моменту його прийняття до моменту видачі вантажоодержувачеві. [4]

Є дві основні підстави звільнення особи, яка порушила зобов'язання, від відповідальності. Такими обставинами є випадок та непереборна сила. Їх доведення покладається на особу, яка порушила зобов'язання.

Під випадком розуміються будь-які діяння, не викликані чийось наміром або необережністю.

Такий підхід щодо суб'єктивної неможливості передбачити, а отже і попередити діяння, що викликало невиконання або неналежне виконання зобов'язання, дозволяє відмежувати випадок від непереборної сили та стихійних явищ.

Непереборна сила – це надзвичайна або невідворотна за даних умов подія. Як підстава звільнення особи, що порушила зобов'язання, від відповідальності непереборна сила характеризується двома ознаками. По-перше, це зовнішня до діяльності сторін обставина, яку сторони, хоча б навіть і передбачили, але не могли попередити. До таких обставин, як правило, відносять стихійні лиха (землетрус, повінь, пожежі) та соціальні явища (війни, страйки, акти владних органів тощо). По-друге, ознакою непереборної сили є її надзвичайність, що означає, що це не рядова, звичайна обставина, яка хоча і може спричинити певні труднощі для сторін, але не виходить за рамки буденності (таяння снігу в горах, щорічні сезонні мусонні дощі тощо), а екстраординарна подія, яка не є звичайною[5].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Поняття «Правопорушення» [Електроний ресурс]. - Режим доступу: <https://uahistory.co/pidnuchniki/remeh-the-basis-of-legal-studies-9-class-2017/7.php>
2. Поняття та види юридичної відповідальності за порушення зобов'язань, пов'язаних з транспортними правовідносинами. [Електроний ресурс]. - Режим доступу: <https://buklib.net/books/24527/>
3. Претензії та позови. Строки розгляду претензій [Електроний ресурс]. - Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/law-56/section-333/article-7572/>
4. Комерційний акт та Акт загальної форми; їх обов'язкові реквізити; Підстави складання а також відповідальність за договором перевезення [Електроний ресурс]. - Режим доступу: